

Sofokles, Kralj Edip. Antigona. Poslovenil Fran Albreht. Vezana beseda 2.
Ljubljana 1941.

Za Shakespearejem je izšel v Vezani besedi Slovenske Maticice kot drugi zvezek Sophokles kar z dvema tragedijama: Oidipus in Antigone. Kakor smo veseli prvega zvezka, tako moramo odločno odkloniti drugega v imenu humanistične kulture. Prevajalec je mnenja, da sme prevesti Oidipa po Hoffmannsthalu. (Albreht piše Edip; spor o pravopisu sloveniziranih klasičnih imen še ni končan, a mislim, da ga je praktično dozdej pravilno rešil za svoj čas Prešeren, ki je pisal Horacij, Mahaon, Pelid, Kupido, Venera, Pindar, za naš čas pa šele Sovrè, ki se je tehtno odločil za izvorne oblike, vsaj v nominativu.) V tem ga podpira misel na Sovretov prevod, češ saj nam že on podaja original. Kako površno naziranje! Zakaj neki je Župančič prevedel Shakespearejevega Hamleta in Romea in Julijo direktno iz izvirnika, ko pa že imamo prav lep Cankarjev prevod! Ali samo zato, ker je Cankar prevajal iz nemščine? Ali pa zato, ker Shakespeare v zadnjem času ni dobil primerne poeta, da bi predelal njegove drame? Kar ne velja za Shakespeareja, naj velja za Sophokla? Slab mora biti tisti humanizem, ki si ne upa več piti izvirnega, v resnici opojnega vina grške poezije, ampak sega po secesionistični predelavi antike. Predelava je predelava, čeprav je Hoffmannsthalova. Sovrè je bil ubral edino pravo pot: prevedel je Oidipa zvesto po grškem izvorniku. Ohranil je zборе kot je prav — to so pač zbornice pesmi in ne zaporedni recitativi štirih, petih ali šestih članov zbora.

Nekaj drugega je seveda metrum. Kdor trdi, da hoče prevesti grške zборе v merah izvirnika, kot so to delali Nemci v prejšnjem stoletju, ta naj danes v zboru prevajalcev molči. Prav tako pa naj molči oni, ki misli, da je prevod v rimani kitici posebno primeren, da nam posreduje duha antičnih umetnin. Sovretu je to po pravici očital Ložar, Čas 30 (1935/36), 289 ssl., za Horaca; dodajmo še prevod nekaterih stasimov v Oidipu. A tak pojav je pri Sovretu izjema, bolj poskus kot resna odločitev, ki naj velja prevajalcu za normo. Albreht pa je prevajal na ta način brez pomislekov. Seveda je druga, boljša pot tudi težja pot. Slovenska literatura ni imela svojega klasicizma v začetku XIX. stoletja. Prešeren ni prevajal iz antike, a njegov heksameter in pesem »Astrologam, po Anakreontovi meri« jasno kaže, kako je o antičnih merah mislil in kje moramo povzeti. Nемец poseže po Goethejevih in Hölderlanovih prostih ritmih, Italijan ima večstoletno tradicijo in spet v zadnjem stoletju velikane, ki antikizirajo: Carduccija, Pascolija, D'Annunzia; mi moramo pač take oblike uvesti in presaditi, upoštevajoč pri tem našo ekspresionistično poezijo, ne pa ostajati pri neumestni in nemogoči šabloni sladkobnih romantično zvenceh kitic, ki jih je za izvorno literaturo premagala Moderna okoli 1900.

S tem »sladkobnim« in »romantičnim« pa smo že izven območja mere pri težjih vprašanih stila. Albrehtov prevod se »lepo bere«. A to ni dovolj. Površnež vidi v Aischylu, Sophoklu in Euripidu enak jezik. Toda za stiliziranim, pri Euripidu že sofistično retoričnim in deloma celo baročnim jezikom, pa ne vidi silovite dinamike podob, ki jih nosijo žive besede, zdaj knjževne jonske, zdaj domače ljudske, atenske, zdaj dorsko pobarvani lirski jezikovni material. Kako naj prevajamo take umetnine s Hoffmannsthalom v roki? Naj navedem kaj avtoritet? Dobro: Čop, Illyrisches Blatt 1833, ocena Čebelice; Wilamowitz-Moellendorff, Einleitung in die attische Tragödie, kap. 2; isti, Was ist Übersetzen?, Reden und Vorträge I; Gundolf, Shakespeare und der deutsche Geist.

Položaj je jasen. Od tako pojmovanih prevajalskih nalog samo eno stopnjo niže in že smo pri Sophokles-Hoffmannsthalovi Elektri Mrakovega gledališča. Non ragionam di lor, ma guarda e passa.

Glonar je napisal dober informativen uvod ad usum delphini; rajši bi imeli estetskega. Prav pomembna pa je njegova paralela Oidipa z narodno pesmijo o sv. Matiji, ki ubije starše. Naj ne ostane v naših mitoloških raziskavanjih to paraleliziranje »klasičnih« pravljic s folklornimi bela vrana! Važnost teh paralel ti pokaže Nilsson, Geschichte der griechischen Religion I 16 sl.

Jože Kastelic.